

't hupke

Verenigingsblad van de West Brabantse Vogelwerkgroep

Nr 197 Zomer 2024

Inhoud

Uit het archief; de Tafeleend	3
Vogels houden van Breda, de Waterakkers	4
Aanvaringsslachtoffers	6
Weidevogelbescherming	8
Opmars van de Oehoe	9
Lage Vuchtpolder	10
De Kuifeend	11
Inventarisatie Erbenplus	13
Vlotjes Emerput	16
Knotwerkgroep	17
De PTT is terug	18
Een dagje vogelen met Toos Timmermans	19
Natuurgebied in de regio; Lage Vuchtpolder	20
Bijzondere waarneming Roeken	21

Van de redactie

Onze vaste medewerkers hebben weer de nodige copy aangeleverd zodat er weer een interessant Hupke bij jullie op de mat ligt. Ook een bijdrage van Ellie Pruiksma over haar onderzoek gebiedje is het lezen waard. Alle copy is weer geredigeerd door Henriette en haar 2 medewerkers. Henriette gaat ermee stoppen en daarom zoeken we een opvolger. **Wie wil dit van haar overnemen?**

Veel leesplezier, Jan en Martin

't Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden. Het lidmaatschap loopt per kalenderjaar. Opzegging kan alleen schriftelijk bij de secretaris, uiterlijk 1 maand voor het begin van het nieuwe kalenderjaar.
Bank NL76 INGB 0001 0637 12

Bestuur

Bert van de Haar (voorzitter)
Ger Duijf (secretaris)
Ineke Buijnsters (PR & communicatie.)
Kees Wijnen (penningmeester)
Laurie Rijdsdijk (bio-secretaris)

Vormgeving en opmaak

Martin van Leest

Redactie 't Hupke

Martin van Leest
Jan Benoist
redactie@westbrabantsevwg.nl
De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoudelijke teksten.

Vaste medewerkers

Raymond van Breemen
Piet van Iersel
Hans van der Sanden
Willem Veenhuizen
Harry van Vugt
Ria Lambregts (foto's)
Ineke Buijnsters
Wilma Rasink

Tekstcorrectie

Henriette Huijgens
Ad Rijnen
Albert de Hoon

Website

www.westbrabantsevwg.nl

Webredactie

Ger Duijf
website@westbrabantsevwg.nl

Volgend Hupke

Verzenddatum 1 september
Aanleveren kopij 1 augustus

Wenst u 't Hupke digitaal te ontvangen stuur dan een mail naar;
secretaris@westbrabantsevwg.nl

Foto omslag: langeveldnatuur

't Hupke wordt gedrukt op gerecycled papier door:
Printwall Breda

Na een langdurige voorbereiding en het aan elkaar koppelen van de diverse bestellingen en voorbereidende werkzaamheden hebben we met een aantal leden van de Vogelwerkgroep op 20 april de vlotjes voor de Emerput volledig in orde gemaakt. Ze werden voor anker gelegd zodat ze de week erop met hulp van de gemeente naar hun plek gebracht konden worden. Deze vlotjes zijn 3 bij 1,5 meter en voorzien van een dikke laag schelpen met nokvorsten en wat dikke takken voor jonge vogels om te kunnen schuilen. Het mooie is dat ze volledig van aluminium zijn, dus vrijwel geen giftige stoffen in het water zullen achterlaten. En door hun degelijkheid verwachten we dat ze er heel lang kunnen blijven liggen. Maar ook dat, als het mogelijk in de toekomst zou moeten, ze eruit gehaald kunnen worden en elders opnieuw neergelegd. Een mooie eerste natuurinvestering van de windmolengelden. Hopelijk volgen er nog vele. Ik zou zeggen ga eens met regelmaat kijken of er ook vogels zijn die ons initiatief waarderen. Een oplettend lid van onze vereniging, zag twee wel heel actieve ijsvogels achter in de tuin van de buurman bezig. Vervolgens nam hij contact met het bestuur op: of er daar in de buurt geen ijsvogelwand kon komen?. Wij hebben toen contact gezocht met de gemeente Breda daarover. Na het stellen van de vraag op dinsdag stonden we al op donderdag ter plekke met twee mensen van de gemeente. En het resultaat is dat er vanuit de gemeente actief werk gemaakt gaat worden van een ijsvogelwand. Dit soort kleine initiatieven kunnen ook een bijdrage leveren aan de verhoging van de biodiversiteit. Dus schroom niet om eens een initiatief te nemen.

Op de Algemene Leden Vergadering (ALV) heeft de gemeente ons bijgepraat over het Soorten Management Plan dat er uiteindelijk voor moet zorgen dat nestlocaties behouden blijven en uiteindelijk uitgebreid worden voor de stadsvogels (en ook vleermuizen) met vaste nestlocaties in gebouwen. Daarvoor is een ecologisch bureau ingeschakeld, maar ook dit is blij met iedere bijdrage vanuit onze vereniging als het gaat om nog niet onderkende nestlocaties en aanvullingen op het rapport en werkprotocollen die nu opgesteld worden.

Uw Voorzitter

Bert van de Haar

Tijdens de op 25 april gehouden algemene ledenvergadering (ALV) merkten leden op dat de vereniging haar geld nog steeds heeft ondergebracht bij de ING. Het zou een vereniging als de onze passen om over te stappen naar een 'groene' bank.

Naar aanleiding van deze opmerkingen heeft onze penningmeester opnieuw onderzoek gedaan naar de mogelijkheid over te stappen naar een duurzame bank. We zijn nu uitgekomen bij de Triodos Bank als bank waar we onze geldzaken willen onderbrengen. Het omzetten kost natuurlijk enige tijd. De bank hanteert een aanvraagperiode van ongeveer drie maanden waarin moet worden vastgesteld of wij voldoen aan de acceptatiecriteria. Verder geeft het omzetten natuurlijk 'gedoe' maar alles overziend past deze bank veel beter bij onze vereniging.

Bij de ALV heeft onze voorzitter Bert van de Haar aangegeven dat hij nu echt aan zijn laatste jaar als voorzitter van onze vereniging en als secretaris van Natuurplein is begonnen. Bert heeft in maart 2017 het stokje overgenomen van Kors Jan Snoeij en is dan acht jaar actief geweest voor onze vereniging.

Kent u mensen die naar uw mening deze taak zouden kunnen/willen overnemen, geef dit dan door aan het bestuur.

Eventuele belangstellenden kunnen desgewenst een poosje 'meedraaien' om te beoordelen of een en ander bij hen past.

In de ALV is voorgesteld om het aantal ledenvergaderingen terug te brengen naar één in het voorjaar van elk jaar. Een ruime meerderheid van de aanwezigen stemde hiermee in. Het blijft natuurlijk altijd mogelijk om een extra vergadering uit te schrijven wanneer het oordeel van de leden noodzakelijk is om een wijziging te kunnen doorvoeren.

Wij blijven natuurlijk uw bijdrage vragen voor korte of langere activiteiten.

Kijk dus regelmatig op onze website onder 'Wie helpt er mee?' om te zien of er een taak is die bij u past.

Mocht u ook een steentje willen bijdragen....

Ger Duijf

onze vaste Columnist Biemeus heeft deze keer verstek laten gaan.

Mogelijk moeten we op zoek naar een nieuwe columnist

Zijn er leden die hierin belangstelling hebben dan laat het alvast maar weten aan onze redactie.

Uit het archief: de Tafeleend

Deze keer weer eens een verhaal over een soort die je met moeite kunt vinden. Elders in dit Hupke vind je een verhaal over de Kuifeend. Dat is een soort die je overal kunt vinden in West-Brabant, maar voor de Tafeleend geldt dat niet. Hans van der Sanden haalde voor mij alle waarnemingen uit ons digitale archief en dat leverde inzichten op over de afname van deze soort in West-Brabant.

Hoewel de Tafeleend al sinds het begin van de negentiende eeuw in Brabant voorkwam, was en is het toch voornamelijk een wintergast en doortrekker. In 1946 werd 1 broedgeval in het Groote Meer bij Ossendrecht vastgesteld, dat aantal liep in de jaren zestig op tot wel 30 paar. Elders, bijvoorbeeld in de Biesbosch, werden in die tijd groepen tot 450 exemplaren gezien, aldus de Avifauna van Noord-Brabant.

Hoe ging dat nu bij ons verder? In de onderstaande tabel staat een overzicht van de waargenomen aantallen in diverse decennia.

Samenvatting Tafeleenden in het archief.			
periode	aantal getelde tafeleenden	aantal waarnemingen in archief	gemiddeld aantal per waarneming
1961-1970	1706	30	56,9
1971-1980	9394	73	128,7
1981-1990	21786	52	419,0
1991-2000	5012	76	65,9
2001-2010	1603	137	11,7
2011-2020	6448	1005	6,4
2021-2024	2446	415	5,9

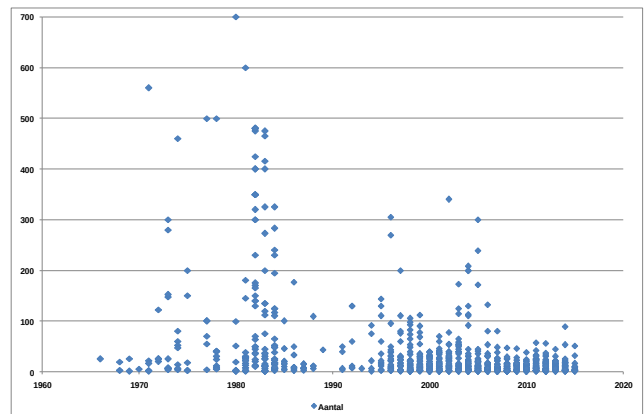
De eerste opgetekende waarneming in het archief dateert uit 1969. De grootste aantallen worden in de jaren zestig en zeventig vooral waargenomen op de Emerput. Dan worden daar tot meer dan 900 Tafeleenden geteld. Maar dat was toen. Daarna wordt het allemaal anders bij de Emerput en elders. In de tabel zien we ook dat de jaren tachtig een hoogtepunt waren in ons gebied.

De hoge totalen worden in de jaren tachtig veroorzaakt door de waarnemingen van Ad Nuyten bij de Volkerakdam. Op 6 oktober 1984 zag hij daar 6000 Tafeleenden. Het is het absolute hoogtepunt in ons archief. Wat je in de tabel kunt zien is dat de groepen vogels gemiddeld gezien veel kleiner worden. Om niet te zeggen gedecimeerd. En dat hoewel er de laatste jaren veel meer waarnemingen werden gedaan. Er zijn dus steeds minder Tafeleenden te zien. Dat wordt ook opgemerkt in de beide broedvogelatlassen van Nederland die door Sovon zijn uitgegeven. Het aantal broedparen veranderde van 1000 tot 1300 paar in 1973-1977, in 1600 tot 2300 in 1979-1985 tot 1700 – 2100 paar in 1998-2000. Waarbij gezegd moet worden dat de meeste broedparen te vinden waren in Noord-Holland en Friesland, dus in de plassengebieden.

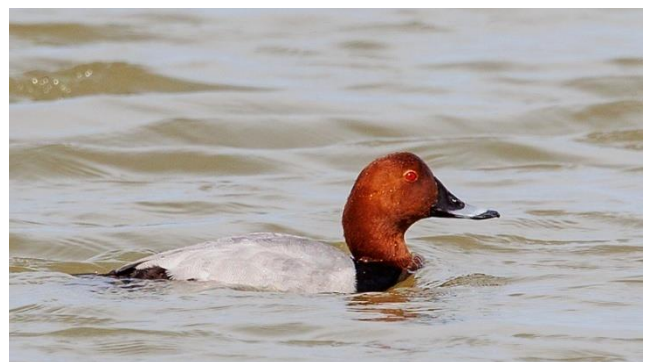
In Brabant moet je ze dan zoeken in de Biesbosch en in het zuidwestelijk deel van de provincie, bijvoorbeeld rond het Markiezaatsmeer.

In de Atlas van West-Brabantse broedvogels staat vermeld dat hier in 1980 –1996 77 broedparen te vinden waren, waarvan het grootste deel (43) in natuurgebieden en 28 in de stedelijke gebieden.

De tellingen van de watervogels in de winter kunnen een veel beter beeld geven van de veranderingen van de trek- en wintervogels. In de grafiek hieronder zie je gegevens van 1966 tot 2015 van de Tafeleenden.

Daarin is te zien dat de aantallen vanaf 2000 zeker lager zijn dan daarvoor. Bovendien heb ik de hoge aantallen er uit moeten laten om nog een goed beeld te kunnen geven. In de recente Vogelatlas wordt over de veranderingen in de winterpopulaties gemeld dat in de laatste jaren deze vogels anders zijn gaan eten, namelijk minder driehoeksmosselen maar meer gevarieerd waaronder meer waterdieren.

FOTO, OSCAR BALM

1. Avifauna van Noord-Brabant, F.J.H. van Erve e.a. (1967)
2. Atlas van de Nederlandse Broedvogels; Sovon 1979.
3. Atlas van de Nederlandse Broedvogels; Sovon 2002.
4. Atlas van de West-Brabantse broedvogels; Swev, (2007).
5. Vogelatlas van Nederland; Sovon (2018).

Piet van Iersel

Waterakkers, van begin tot heden

Ligging algemeen

De Waterakkers zijn gelegen in het noordoosten van Breda, tussen de wijk Waterdonken, de industriewijk Charles Petit en het westen van de bebouwde kom van Teteringen, de nieuwbouwwijk de Bouverijen.

Het is een circa 30 hectare groot gebied, bestaande uit veel water, moeras en brede rietoevers, met een verhoogd eiland in het zuidelijke deel, beplant met Knotwilgen. Erin liggen twee vrij lange basaltdijken, vanuit het midden gemaakt haaks op het zogenaamde 'vluchtpad'.

Deze 'natuurlijke waterzuiveringsinstallatie' wordt omsloten door fiets- en voetpaden en wordt doorsneden door een fiets en voetverbinding tussen beide stadsdelen.

Historie

Rond 1850 waren hier nog landerijen, akkers en weiden met hier en daar wat houtwallen en moerassige gronden.

Rond 2008 is men met de voorbereiding van de ontwikkeling van de Waterakkers begonnen. In 2012 zijn de werkzaamheden gestart. Het doel was waterzuivering, zodat het tegenwoordige weidevogelgebied de Lage Vuchtpolders, toen nog een vochtige landbouwgebied, van voldoende schoon water kon worden voorzien.

Diverse instanties hebben meegewerkt aan het ontstaan van deze trapsgewijze waterzuivering; de gemeente Breda, Arcadis, het waterschap de Brabantse Delta, de provincie Noord-Brabant, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, en Brabants Landschap. Zelfs de Postcodeloterij droeg bij. De Waterakkers bestaan uit twee plassen. Op diverse plaatsen stroomt er water in (Hoge Vucht) en uit (Lage Vuchtpolder). Gezuiverd water stroomt via een vijzelgemaal de naberging in (de grootste waterplas).

Er worden verschillende soorten water ingelaten: oppervlaktewater, kwelwater en hemelwater. Via smalle, brede, diepe en ondiepe grondlagen loopt het van zuid naar noord via rietbedden naar de Lage Vuchtpolders. Aan het einde wordt via een pomp het schone water over de Zwarte Dijk in een smalle sloot gepompt waarna het door een ondergrondse pompinstallatie verder wordt verdeeld.

Beplantingen

Op de oevers groeien smalle en brede rietkragen, bestaande uit jong riet en oudere rietvegetaties.

Een rechthoekig eiland is omzoomd door knotwilgen en op de grazige taluds staan wat solitaire elzen, berken en een fors gespaarde Inlandse eik.

De beide basaltdijken zijn volgens mij spontaan begroeid geraakt met bosquets van wilg, berk, els en populier.

De waterranden zijn nogal stenig, voorzien van basaltkeien of andere harde beschoeiing.

De grazige taluds nodigen uit tot wandelen en honden uitlaten. Kauw en Spreeuw foerageren er.

Aan het einde van de grote waterberging is een oeverzwaluwwand gebouwd, een geschenk van de gemeente Breda aan onze Vogelwerkgroep bij ons veertigjarig bestaan. Achter deze wand is nog een vleermuizenkelder gebouwd, en verder op het talud staat nog een huiszwaluwtil.

Vogel- en natuurkwaliteiten

Over vogels hier rond 1850 is er niets bekend. Je verwacht Kieviten, en Gele Kwikstaarten in de meer vochtige graslanden. Het gebied liep door naar de Lage Vuchtpolders tot de realisatie van de Waterakkers.

Periode na de aanleg 2013

Natuurlijke grotere waterpartijen zoals deze Waterakkers, trekken altijd watervogels aan, zoals diverse soorten eenden, Wilde Eend, Soepeend, Krakeend, Kuifeend, Maar zeldzamere soorten als Witoogeend, en zelfs een Parelduiker kunnen in de winterperiode worden waargenomen. Grote Canadese Ganzen -waar vind je ze niet-, Grauwe Gans, en Nijlgans., Knobbelzwaan, Fuut, Meerkroet en Waterhoen zijn er te zien.

De basaltdijken zijn uitnodigend voor onder andere rustende en opdrogende Aalscholvers, Scholeksters, Kieviten, en Blauwe Reigers.

Op de oever kun je Oeverloper en Witgatje aantreffen. Rietgors, Kleine Karekiet en misschien Rietzanger of Cetti's Zanger zijn hopelijk in de rietvelden te zien en te horen.

De oeverzwaluwwand. (2013)

De 111 gaten hierin worden jaarlijks door onze knotploeg geschoond en gevuld met leemhoudend zand. Want de Oeverzwaluw moet wel zijn nestruimte kunnen uitgraven. Ieder jaar zijn er wel broedende Oeverzwaluwen in de wand aanwezig. Toen wij er op 21 april waren vloog er zelfs een IJsvogel een van de gaten in! Maar er waren nog geen Oeverzwaluwen.

Vogels houden van Breda

Huiszwaluwtil

Dakprofielen op een circa drie meter hoge stalen paal geplaatst, bieden de mogelijkheid om in de kunstnesten onder het dakje te nestelen. Toen de til geplaatst werd zaten er in de Groenstraat witte dakoverstekken en enkele huiszwaluwnesten. De til werd geplaatst, in de hoop dat er zich meerdere Huiszwaluwen zouden vestigen, maar is tot heden geen succes.

Het hele gebied wordt jaarlijks door een van de leden geteld, van oktober tot en met maart, tijdens het landelijk onderzoek ten behoeve van de landelijke watervogeltellingen.

Vogeltechnische kwaliteiten met aanbevelingen

Het recreatief medegebruik van de Waterakkers is groot, wandelen, wandelen met honden, aan de lijn en loslopend, het gehele jaar door, joggen enz.. De fietspaden nodigen uit tot snel fietsen, wielrennen en elektrisch fietsen ! Vissen en oeveronrust door de jeugd zijn ook aan de orde van de dag, zelfs tot aan het einde van de basaltdijken. Tja hoe kunnen we de biodiversiteit van dit gebied nog verder 'opkrikken' ?

Ik dacht allereerst meer rust langs de waterlijn te bewerkstelligen door de lange basaltdijk ontoegankelijk te maken. Dit biedt meer rust en broedgelegenheid voor diverse watervogels en steltlopers.

Verder kun je de brede grasdelen, vooral de steilere taludgedeelten, meer laten verruigen en deels één keer per jaar maaien en het maaisel afvoeren om meer bloemen en insecten te krijgen.

Misschien is het ook een idee om in de oevers, de grens van water en land, meer zand en schelpen aan te brengen waardoor steltlopers beter naar voedsel kunnen zoeken, en ook meer mogelijkheden hebben om te nestelen. Wenselijk is ook meer boomgroepen te planten, (els, es, wilg (knot) en populier).

De knotwilgen op het eiland staan er prima bij, (ook hier zou de toegang bemoeilijkt moeten worden).

De rietvegetaties staan in dienst van het waterzuiverend vermogen en zullen als zodanig beheerd dienen te worden. Het aanbrengen van vloten als die op de Emerput kan ook van meerwaarde zijn voor rust en broedmogelijkheden. De huiszwaluwtil verplaatsen? Deze is al bijna geheel ingegroeid door de houtsingel van de buurman.

Kortom er kunnen nog verbeteringen aangebracht worden om nog meer natuur en beleving te doen ontstaan in zo'n 'potentieel natuurgebied'.

Geraadpleegde literatuur;

Kappelhof T, Leenders K, Messer J.W., Klep P., 2021; Historische atlas van Breda, Pictures Publishers.
Iersel van P, H. van der Sanden, A. van der Sanden, Veenhuizen W, 2009; Vogels (houden) van Breda, NPM Breda.
Waarneming.nl, 2024, diversen geraadpleegd.
Erfgoedweb Breda
Breda Binnenste Buiten, Website 2024
Breda stad in een park, kaart en atlas 1^e editie, juli 2020
Amersfoort/RD New, 1:10.000.
Topotijdreis.nl

Willem Veenhuizen

Aanvaringsslachtoffers vogels en vleermuizen

Windpark Groene Dijk II bestaat uit drie windturbines in het agrarisch gebied aan de noordzijde van de gemeente Etten-Leur. De exploitatie is eind 2019 gestart. Op 29 april 2020 is door de Omgevingsdienst (ODBN) in het kader van de Wnb (soortenbescherming) ontheffing verleend voor het overtreden van de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.1 lid 1 met betrekking tot het opzettelijk doden van vijf vogelsoorten en voor het overtreden van de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.5 met betrekking tot het opzettelijk doden van twee vleermuissoorten. Volgens de voorschriften in de Wnb-ontheffing dient monitoring plaats te vinden van slachtoffers onder vogels en vleermuizen. Zie ook de Hupkes 182 (Herfst 2020), 186 (Herfst 2021) en 191 (Winter 2022). We zijn per 31 mei 2023 gestopt met het tellen van slachtoffers. Van de tellingen is nu een eindverslag beschikbaar.

2. Methodiek

Volgens het monitoringsplan zoeken wij als vrijwilligers van de West Brabantse Vogelwerkgroep en van IVN Dintel- en Marklanden gevestigd te Etten-Leur vanaf 2020 in drie periodes naar slachtoffers. Dat gebeurt in de zomer, de winter en het voorjaar. De zomer is speciaal gericht op de vleermuissslachtoffers maar tegelijkertijd worden de dode vogels meegenomen. Bij de verschillende perioden horen verschillende zoekcirkels; dat is omdat er in de drie perioden ook verschillende omstandigheden zijn. Denk bijvoorbeeld aan de gewassen op het veld. In de zomer is de zoekcirkel 50 meter, in de herfst 96 meter en in de winter 140 meter. Er is afgesproken om telkens met twee mensen te tellen. Alle gevonden slachtoffers zijn in de diepvriezer bij het IVN opgeslagen voor nadere determinatie, zeker als er twijfels waren. Steeds werd een kort verslag met eventuele foto's aan Bureau Waardenburg gestuurd.

3. Discussie

Als je nu denkt dat het een klein klusje is, heb je het mis. Want er zijn talloze factoren die de uitslag van de totaal telling over een jaar beïnvloeden. Bijvoorbeeld:

- het aantal dagen dat je telt en dat er in een jaar zitten,.
- de zoekcirkel
- wel of geen gewassen en het niet kunnen betreden van de dijk
- wegleggen van quasi slachtoffers en terugvinden ervan
- predatie van slachtoffers
- het uitvallen van de windturbines voor reparaties of onderhoud.

In totaal telden we voor de vleermuizen tienmaal twee dagen, twintig dagen dus. Ze vliegen over een langere periode dan wij telden. We begonnen pas in juli en de vleermuizen vliegen al in april en stoppen als het te koud wordt en ze in winterslaap gaan.

Voor de vogels telden we slechts twintig dagen in de zomer, twintig in het voorjaar en tien in de winter. In totaal dus vijftig dagen. Maar die vallen wel in de dertig weken die representatief kunnen zijn.

De zoekcirkel is variabel. Maar de slachtoffers kunnen overal terecht komen. Als je een klap van de punt van de molenwiek krijgt, die 200 km/u gaat dan kun je best ver van de molen terecht komen. Voor de vleermuizen is vastgesteld dat die dichterbij de windmolen terecht komen dan de vogels. Je zult begrijpen dat je tussen de maïs en de aardappelen niet kunt zoeken. Verder is de dijk langs de Leursche Haven begroeid met grassen, waartussen kleine vogels niet te vinden zijn en er staan soms koeien te grazen, die kunnen schrikken van mensen die op de dijk lopen. Het terugvind-experiment werd door Bureau Waardenburg uitgevoerd: resultaat was een terugvindkans van 1,2 voor de vleermuizen en 1,5 voor de weggelegde vogels. Als een dood beestje er een tijdje ligt is de kans groot dat Eksters, Kraaien, Buizerds en andere aaseters erop afkomen en ze meenemen of ter plekke opeten. Ook daarvoor is een correctiefactor berekend uit de waarnemingen van weggelegde en bewaakte nepslachtoffers, vogels. Deze werden bewaakt met wildcamera's en het verdwijnen ervan werd op film vastgelegd. Hieruit zijn eveneens correctiefactoren berekend. Voor vogels zijn die variabel over het jaar, ze varieerden per seizoen van 1,00 tot 2,07.

Op basis van het gevonden aantal slachtoffers wordt uiteindelijk het aantal aanvaringsslachtoffers berekend, waarbij gecorrigeerd wordt voor het percentage doorzocht oppervlak, de kans dat de slachtoffers door de zoeker worden gevonden en de kans dat de slachtoffers tussen de zoekrondes verdwenen zijn, dat is de verdwijnsnelheid.

4. Resultaten van drie jaar tellen

In de periode 1 juni 2020 tot 31 mei 2021 zijn in totaal 10 vogels gevonden, die als windmolenslachtoffer zijn aan te merken. Het berekende aantal is dan 76.

In de periode 1 juni 2021 tot 31 mei 2022 zijn in totaal 20 vogels gevonden, die als windmolenslachtoffer zijn aan te merken. Het berekende aantal is dan 189.

In de periode 1 juni 2022 tot mei 2023 zijn in totaal 18 vogels gevonden, die als windmolenslachtoffer zijn aan te merken. Het berekende aantal is dan 201.

In de zomerperiode van 2020 zijn 11 vleermuizen gevonden: 7 gewone dwergvleermuizen, 1 rosse vleermuis en 3 ruige vleermuizen. Gecorrigeerd zijn dit dan ongeveer 96 vleermuizen.

In de zomerperiode van 2021 zijn 17 vleermuizen gevonden: 7 gewone dwergvleermuizen, 2 rosse vleermuis en 3 ruige vleermuizen en 5 vleermuizen die niet gedetermineerd konden worden. Gecorrigeerd zijn dit dan 148 vleermuizen.

Er is echter slechts vergunning gegeven voor twee soorten. Sinds 18-8-2022 is er daarom een batdetector op windmolen 2 geplaatst.

Bij aanwezigheid van veel vliegende vleermuizen staan de molens stil. Dit had tot gevolg dat daarna geen vleermuizen meer zijn gevonden.

Opgemerkt wordt dat er voor vogels voor het verkrijgen van de ontheffing slechts dertig slachtoffers per jaar zijn berekend. Het zijn er veel meer geworden. Dat wil zeggen dat de verleende ontheffing/vergunning niet in overeenstemming is met de gevonden aantallen dode vogels. De familie Rommens gaat dit nog verder uitzoeken, samen met Bureau Waardenburg.

Piet van Iersel

Literatuur:

Jonkvorst, R.J. & C. Heunks, 2019. Natuurtoets voor Windpark Etten-Leur. Toetsing in het kader van de natuurwetgeving. Rapportnr. 19-073 Bureau Waardenburg.

Heunks, C., 2020. Monitoringsplan Windpark Groene Dijk, Gemeente Etten-Leur; Monitoring in het kader van de Wet natuurbescherming (soortenbescherming). Bureau Waardenburg Rapportnr. 20-109. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Heunks, C., 2021. Aanvaringsslachtoffers vogels en vleermuizen Windpark Groene Dijk II –resultaten 2020-2021. Notitie met kenmerk 18-0944/21.03112/CamHe. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Heunks, C., 2022: Notitie : Aanvaringsslachtoffers vogels en vleermuizen Windpark Groene Dijk II – resultaten 2021-2022; notitie met kenmerk 21-0511/22.02620/CamHe

Jeninga, K. Kuiper, & C. Heunks, 2023. Eindrapport slachtoffermonitoring Windpark Groene Dijk II. Resultaten van drie jaar monitoring. Rapport 23-198. Waardenburg Ecology, Culemborg.

ZWARTENBERGSEMOLEN, ETTEN-LEUR

DODE KOKMEEUW (FOTO PIET VAN IERSEL)

WILDE EEND FOTO VAN 21 APRIL 2022 BIJ WINDMOLEN 3
(FOTO JOS HENDRIX)

WINDMOLENS ETTEN-LEUR

Meer dan weidevogelbescherming

Bij alle vogelbeschermingsactiviteiten staat het belang van de vogels voorop.

De bescherming van weidevogelnesten is pas het begin van de weidevogelbescherming. Het doel is zoveel mogelijk legfels te laten uitkomen, met een uitkomstpercentage van minimaal 70 procent.

Het begin

Voor dat doel werken boeren en weidevogelbeschermers samen vóór, tijdens en na de diverse werkzaamheden op de percelen. Opgespoorde legfels worden in mandjes gelegd, die snel tijdelijk te verplaatsen zijn, als er op het bouw- of grasland gewerkt wordt. Daarnaast moet verstoring door predatie, loslopende honden en onrust door bezoekers zoveel mogelijk worden voorkomen.

Het uiteindelijke doel

Het uiteindelijke doel is de overleving van jonge weidevogels en dat is meteen hét probleem.

Met de kuikenfase breekt een spannende fase aan voor de weidevogels. Predatie, uitdroging, barre weersomstandigheden, en voedselgebrek. Voedselgebrek door een gebrek aan geschikt grasland. Graslanden met gezonde bodems met veel leven erin en erop zijn cruciaal voor weidevogels. Zulke graslanden hebben een open en gevarieerde vegetatiestructuur en een grote kruiden- en insectenrijkdom. De hoge energiebehoefte van de kuikens vraagt **juist** om die rijkdom.

Bij agrarisch weidevogelbeheer zijn maatregelen als nest- en legfelbescherming en uitgesteld maaibeheer inpasbaar, maar als graslandbeheer met Engels raai gras niet verandert, verbetert de voedselsituatie voor de kuikens niet. Een grote verscheidenheid aan insecten is cruciaal! Er zijn mogelijkheden voor boeren om mee te werken aan weidevogelbeheer, vaak daarbij geholpen door subsidie en/of kostenvergoedingen. Denk naast bovenstaande acties aan aanleg van kuikenstroken, uitrijden van stalmest, beweiding en vormen van vernatting bijvoorbeeld door greppel- en golfplaatplasdras in een open landschap.

Van weidevogelbescherming naar boerenlandvogelbescherming

Tegenwoordig wordt het begrip weidevogelbescherming nogal eens ingeruild voor de term boerenlandvogelbescherming en daarmee krijgt ook de groep akkervogels meer aandacht.

In Brabant is de Kievit, de hier meest voorkomende weidevogel, vooral een akkervogel, die liefst op kaal land broedt. Tot de akkervogels worden ook Patrijs en Veldleeuwerik gerekend. Grutto en Tureluur zijn doorgewinterde graslandbroeders. De Wulp was een heidevogel, maar broedt hier op gras of begroeide akkers. De Scholekster heeft de overstap gemaakt van de kust naar de akkers én naar de platte grinddaken in de stad. En dan zijn er nog de vogels die broeden op de erven als Steenuil en Boerenwaluw. Al deze vogels broeden op het boerenland en zijn er voor hun voortbestaan van afhankelijk.

Predatie

Predatie door bijvoorbeeld vos, marterachtigen, Zwarte kraai, Meeuwen, Ooievaar, Blauwe reiger, Ekster enz. hoort bij de natuur en is vrijwel niet te voorkomen. Predatie is niet de hoofdoorzaak van de teruggang van weide- en akkervogels. Predatoren horen in het landschap. De aanwezigheid van predatoren en prooidieren vormt normaliter een natuurlijke balans. Echter, het agrarisch landschap staat onder druk, waardoor die natuurlijke balans vaak zoek is. Predatie is dan ook niet de hoofdoorzaak van de teruggang van weide- en akkervogels.

En wat verstoring door loslopende honden en onrust door bezoekers betreft: dat is een zaak van de hondenbezitters die meer oog voor het belang van de hen omringende natuur zouden moeten hebben. En datzelfde geldt ook voor onrust veroorzakende bezoekers.

Agnes van der Sanden

De opmars van de Oehoe, in Noord-Brabant

In 1997 werd in Nederland het eerste broedgeval geconstateerd van Oehoes. Dit broedgeval bevond zich in de ENCI-groeve in Maastricht. Kort daarop werd door Gejo Wassink in Winterswijk een broedgeval ontdekt in de steengroeve aldaar. Dit is het favoriet biotoop van de Oehoe zoals we die kennen onder andere uit Spanje (Extremadura) waar veel gebruikt gemaakt wordt van het broeden op rotsen.

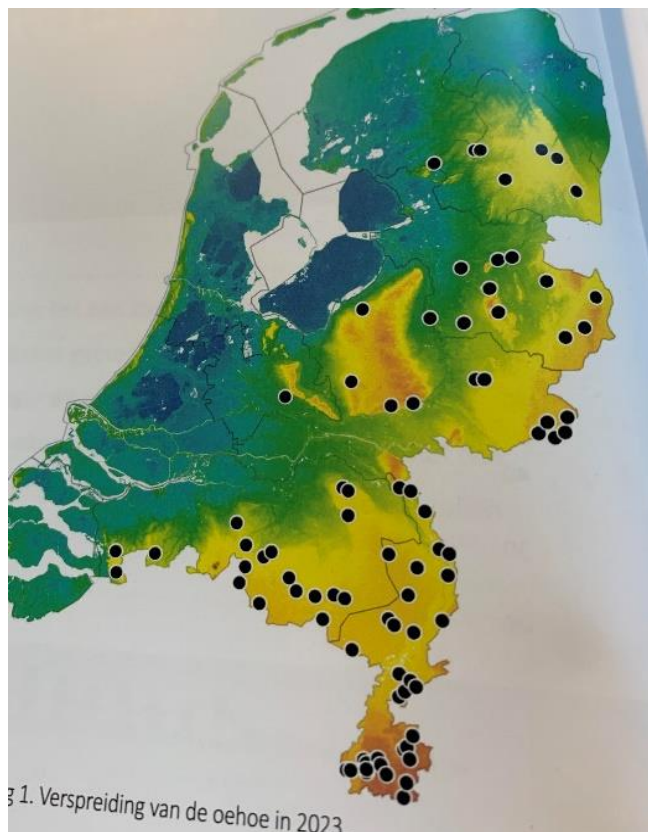
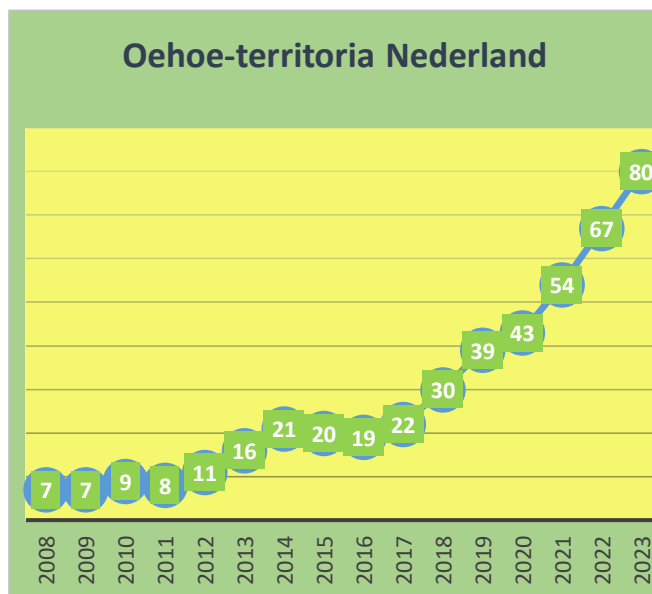
FOTO, ZEEVANG.NL

Dergelijke biotopen zijn in ons land niet echt voorhanden en daarom werd gedacht dat het bij deze paar broedparen wel zou blijven. Uit ringonderzoek werd duidelijk dat de populatie in Duitsland naar het westen aan het oprukken was en zodoende het broedgebied zich ook richting Nederland zou uitbreiden. Blijkbaar zijn de beste Oehoe-gebieden in het grensgebied zo'n beetje bezet en vinden ze bij ons, bij gebrek aan natuurlijke broedplaatsen (holtes in rotsen) oude nesten van roofvogels waarin wordt gebroed. Ook zijn er in ons land al grondnesten gevonden. En er is geëxperimenteerd met kunstnesten onder andere in de vorm van kunststof hondenmanden.

De Oehoe met een spanwijdte van 170 centimeter is een van de grootste uilen ter wereld. Het is een top-predator die bovenaan staat in de voedselpiramide en die daarom ook kwetsbaar is. Uit braakbalonderzoek is gebleken dat er allerlei prooi op het menu staan, van muisjes tot zelfs vossen en katten. In ons land zijn in braakballen ook ringen van Kerkuilen en Ransuilen aangetroffen. Vanaf 2000 is het aantal territoria in het oosten van het land elk jaar gestaag toegenomen en vooral de laatste vijf tot zes jaar is de Oehoe aan een enorme spurt bezig. Broedgevallen kunnen in alle grote bossen van Nederland verwacht worden. In 2023 is het aantal bekende territoria op 84 uitgekomen. Het werkelijke aantal zal zeker boven de honderd uitkomen.

In België is de Oehoe aan een zelfde spurt bezig. In 1955 is hij daar vanwege het gebruik van DDT uitgestorven. In 1982 werd weer een broedgeval ontdekt in de Ardennen. Lange tijd bleef het stil in België totdat er in 2005 enkele meldingen kwamen uit Belgisch Limburg. Sinds 2015 broeden ook in Vlaams-Brabant en de provincie Antwerpen Oehoes. Het totaal aantal territoria zal nu rond de honderd liggen. Waarnemingen in de omgeving van Breda zijn nog zeldzaam maar zullen waarschijnlijk niet lang uitblijven.

Martin van Leest

Een plasdrasgebied in de Lage Vuchtpolder

In de jaren negentig van de vorige eeuw broedden er in de Lage Vuchtpolder nog tientallen koppels Grutto en klonk er het baltsgekluis van de Kievit en de jubelzang van de Veldleeuwerik. Vorig jaar waren er nog maar vijf Gruttonesten. Ook hier gaat het al vele jaren slecht met de weidevogels, hoewel een deel van het Natuur Netwerk Brabant er in 2016 is ingericht.

De gemeente Breda benoemde de polder in 2022 tot weidevogelgebied en investeerde er flink in een 43 hectare groot project. Op door de gemeente, met subsidies aangekochte, grond is nu een plasdrasweidevogelgebied ingericht en komen bloemrijke graslanden die een veelheid aan insecten zullen aantrekken. In het gebied kan de waterstand worden geregeld door onder andere watermolentjes.

Wat is een plasdrasgebied?

In 2011 werd de eerste golfplaatplasdras aangelegd. De wat verlaagde grond heeft idealiter een golfplaatstructuur. Er zijn drassige stukken waarop gefoerageerd wordt, oplopende taluds die bij droogvallen slijk- en regenwormen-rijke oevers vormen, en ook hogere stukken waarop de vogels hun eieren kunnen uitbroeden. En om het af te ronden is er rondom 'kuikenland': grasland met een grote kruiden- en insectenrijkdom. Het beheer zorgt er voor dat in de periode april- augustus de juiste hoeveelheid water, een laagje tot twintig centimeter, wordt aangevoerd door middel van een waterpomp of -molentje en dat buiten het seizoen de juiste beweiding plaatsvindt.

Deze golfplaatplasdras-percelen zijn goede foerageer-, slaap- en rustplaatsen voor de adulte weidevogels, die er gebruik van maken. En ze bieden ook gunstige voorwaarden voor opgroeiende kuikens en een hogere dichtheid van weidevogelgezinnen. Of het bijdraagt aan een groter aantal vliegvlugge weidevogelkuikens wordt nauwkeurig gevolgd.

In de polder Beerse Overlaat werden de al bestaande plasdrasgebieden in 2018/2019 verbeterd. Bij een bezoek aan die polder op 26 april 2022 konden we 35 soorten noteren waaronder Ooievaar, Bergeend, Winter- en Zomertaling, Scholekster, Kluut, Kleine plevier, Tureluur, Groenpootruiter, Bosruiter, Kemphaan en Grutto.

Meten is weten

Voor de werkzaamheden in de Lage Vuchtpolder startten en tijdens die werkzaamheden is een soort nul-meting met de BMP- methode uitgevoerd om vast te stellen welke vogelsoorten en - aantallen gebruik maakten van het gebied. In de periode 2022 waren het onder andere Knobbelzwaan, Grauwe gans, Wilde eend, Waterhoen, Meerkooit, Kievit, Wulp, Grutto, Veldleeuwerik, Graspieper, Roodborsttapuit, Blauwborst. In de periode 2023 werden vooral veel riet- en graslandvogels genoteerd. Denk aan Kievit, Veldleeuwerik, Graspieper, Kleine Karekiet, Bosrietzanger, Rietzanger, Rietgors.

Ook Grasmus, Roodborsttapuit, Roodborst, Blauwborst, Winterkoning, Putter, Kneu, Waterhoen en Meerkooit. Er werd een koppel Grauwe gans gezien en een Kwartel gehoord.

Nu het gebied klaar ligt om weidevogels en dan vooral de Grutto terug te lokken, zag inventariseerder Mitchell Krijnen op 7 maart 2024 in het plasdrasgebied 14 Grutto's, helaas vogels die nog op doortrek waren. Ook Tureluur, Graspieper, Veldleeuwerik, Kievit en Blauwe reiger werden genoteerd.

De bedoeling is die tellingen/inventarisaties elk jaar te vervolgen om de ontwikkelingen in het gebied en de omgeving ervan te volgen. Welke invloed zullen de maatregelen hebben op de vogelbevolking in het gebied? Natuurlijk is de hoop dat de maatregelen een positief effect op de weidevogels laten zien. Het plasdras-gebied is goed te zien vanaf de Middenweg. Helaas is die afgesloten in verband met werkzaamheden van Tennet.

Meer info over golfplaatplasdras is te vinden in het magazine van Brabants Landschap, nr. 220, Lente 2024.

Raymond van Breemen en Agnes van der Sanden

Kuifeend, *Aythya fuligula*

Verschillende eendensoorten zoals de Krakeend, *Anas strepera*, waren vroeger zeldzamer dan tegenwoordig. Soorten die we jaren geleden alleen als doortrekker kenden, vestigden zich als broedvogel bij ons waaronder de Kuifeend.

FOTO, RIA LAMBREGTS

De naam

Hoewel een eeuw geleden de Kuifeend een zeldzame broedvogel in ons land was, zijn er toch enkele streeknamen bijvoorbeeld. kamduiker, rouwbandje, toppertje en tuf-ein (fri.).

Kenmerken

Eenden hebben een harde punt van hoorn 'de nagel' aan de voorkant van de snavel en hoornranden met lamellen, waardoor een zeef ontstaat, aan de binnenrand van de snavel. Ze hebben zwemvliezen tussen de voortenen. Eenden zijn snelle vliegers en vliegen met een gestrekte hals. De slagpennen worden slechts eens per jaar gelijktijdig gewisseld zodat de vogels korte tijd niet kunnen vliegen. Een volledig ontwikkeld verenkleed heeft een overvloed aan dons. De mannetjes en vrouwtjes zijn verschillend van kleur. De stuitklier is groot omdat watervogels voortdurend hun veren goed moeten invetten. De Kuifeend behoort tot de duikeenden net als de Toppereend, *Aythya marila*, en de Tafeleend, *Aythya ferina*. Een duikeend duikt onder water om voedsel te zoeken. De bouw van duikeenden is wat afwijkend van bouw dan bijvoorbeeld de Wilde Eend, *Anas platyrhynchos*. In de hand zijn duikeenden te herkennen aan de brede lob aan de achterteen. De Kuifeend heeft een lengte van ongeveer 43 centimeter. De vleugels zijn vrij kort en spits. Om te kunnen opvliegen lopen en fladderen duikeenden over het water om daarvan los te komen. De poten van een duikeend staan ver naar achteren wat lopen op land wat bemoeilijkt. De Kuifeend is de enige watervogel met een afhangende kuif. Zelfs op enige afstand zijn de zwarte bovendelen en de witte flanken goed te zien van het prachtkleed van het mannetje. De vrouwtjes dragen het gehele jaar een onopvallend bruin verenkleed.

Dit onopvallend verenkleed is verklaarbaar als je bedenkt dat de vrouwtjes bij het broeden zo min mogelijk zichtbaar moeten zijn opgaand in de omgeving. Dit is voor de mannetjes (woerden) onnodig omdat die niet bij het broeden helpen. Het vrouwtje heeft een kleiner kuifje en soms een enkele witte veertjes rond de snavelbasis. Ze wordt daarom weleens verward met het vrouwtje van de Toppereend. De woerden zijn in het prachtkleed goed te onderscheiden. Maar het wordt lastig als je met een kruising (hybride) hebt te maken. Kruisingen ontstaan meestal tussen individuen van twee nauw verwante soorten. Het komt vooral voor bij bepaalde groepen vogels zoals eenden en ganzen. Bij de Kuifeend hebben beide geslachten gele ogen en een witte lengtestreep op de achtervleugel. De kop heeft een hoog voorhoofd en de snavel is breed en helder blauwgrijs met een zwarte punt. Zodra het vrouwtje broedt, verlaat het mannetje het vrouwtje en ruit zijn prachtkleed voor een onopvallend eclipskleed. Het eclipskleed (einde zomer en herfst) van de man lijkt op het kleed van de vrouwtjes, maar is wat donkerder en de normaal witte buik en flanken zijn dan wat grijsbruin. Omdat ze tijdens de rui al hun slagpennen kwijt zijn, kunnen ze tijdelijk niet vliegen. Hun verenkleed moet dan niet te opvallend zijn. Zodra de nieuwe vliegveren zijn aangegroeid, komt het prachtkleed weer terug. Jonge eenden zijn in hun eerste maanden steeds te herkennen aan hun staartpennen. Deze zijn bij jongen aan het topje V-vormig ingekeept, terwijl de spoel is afgebroken. Bij oude eenden loopt deze spoel naar de punt heel dun uit. De kenmerken waaraan oude en jonge eenden onderling kunnen worden onderscheiden vervagen echter al in de loop van augustus. Ze zijn ook alleen te zien als je een eend in de hand hebt, bijvoorbeeld een verkeersslachtoffer.

Geluid

Tijdens de balts laten opgewonden mannetjes een trillend fluitend geluid horen en de vrouwtjes een knorrend geluid. Het baltsen zelf bestaat uit het schudden met de kop, zwemmen met gestrekte nek, de kop in de nek gooien, veelvuldig duiken en achtervolgingsvluchten.

FOTO, RIA LAMBREGTS

Voedsel

Kuifeenden zijn omnivoor. Ze zoeken als duikeenden voedsel onder water. Afhankelijk van de bodemdiepte blijven ze enkele tellen tot wel 25 seconden onder water. Ze eten voornamelijk schaal- en schelpdieren, insecten en weekdieren. Ook waterplanten, zaden en granen worden wel gegeten. Driehoeksmosselen zijn belangrijk voedsel voor Kuifeenden. Zeker voor overwinterende vogels is dit belangrijk voedsel. Jonge Kuifeenden zijn na het uitkomen van het ei vrijwel geheel aangewezen op dierlijk voedsel zoals slakjes en insecten. Dit verklaart ook waarom de Kuifeend relatief laat met broeden begint, pas wanneer de macrofauna zich door de opwarming van het water voldoende heeft ontwikkeld.

Voorkomen

Kuifeenden broeden in het gehele Palearctische gebied in de boreale, gematigde en steppenzones. In Europa strekt het broedgebied zich uit van Noord-Noorwegen tot aan 45 graden NB in het zuiden tot het midden van Frankrijk en Ierland, in laagland- en steppenachtige gebieden. Eutrofe wateren van 3-5 meter diep hebben de voorkeur, met eilanden om op te broeden en voldoende vegetatie ter beschutting. Kuifeenden komen veel voor op grote zoetwatermeren, reservoirs, vijvers en rustige, langzaam stromende rivieren. In ons land komen ze voor in weidegebieden met sloten en vaarten. Maar ook op open wateren zoals het IJsselmeer en Markermeer.

Een eeuw geleden was de Kuifeend een zeldzame broedvogel in ons land; nu wordt hun aantal geschat op 17.000-20.500 broedparen in 2018-2020. Je kunt ze vrijwel in het hele land zien, als er maar voedselrijk water is en voldoende begroeiing om tussen te nestelen. De aantallen en hun verspreiding in ons land groeiden explosief vanaf ongeveer 1950, evenals elders in West-Europa. Waarschijnlijk spelen de verdroging en de ontginningen van de Oost-Europese broedgebieden hierbij een rol evenals de toenemende voedselrijkdom van de Nederlandse wateren. De landelijke aantallen blijven sinds 1975 min of meer stabiel. In het najaar komen er nog zo'n 200.000 overwinterende Kuifeenden bij uit noordelijke en noord-oostelijke streken. Een deel van onze eigen broedvogels blijft in Nederland, een ander deel trekt naar Engeland of zuidwaarts, maar niet verder dan Frankrijk of Noord-Italië. Het aantal overwinteraars is stabiel of neemt iets af. Dit kan een gevolg zijn van de afname van kwalitatief goed voedsel, maar ook van een noordwaartse verschuiving van de winterverspreiding binnen Noordwest-Europa. Het laatste hangt samen met de tendens naar gemiddeld zachtere winters. Het aantal doortrekkers was 210.000-270.000 vogels in 2016-2021. Bij strenge vorst wijken veel vogels die in het noorden van ons land overwinteren uit naar de grote rivieren en de Biesbosch.

Midden in de winter lijkt de verspreiding van de Kuifeend op die van de Tafeleend. De Kuifeend komt in de winter echter in het rivierengebied minder talrijk voor dan de Tafeleend, terwijl dit in de Delta en op het IJsselmeer omgekeerd is.

De Kuifeend trekt bij strenge vorst ook eerder naar de Delta dan naar de rivieren in tegenstelling tot de Tafeleend. Waarschijnlijk zijn de verschillen in verspreiding van beide soorten duikeenden een gevolg van een andere voedselkeus. De Kuifeend heeft voornamelijk een dierlijk menu dat uit dieper water wordt opgedoken. De Tafeleend neemt meer plantaardige voeding tot zich en kan minder diep duiken. In maart en vooral in april trekken de meeste Tafeleenden weg terwijl veel Kuifeenden, broedvogels, doortrekkers en late wintergasten, nog hier verblijven. Rond 1900 had men in Noord-Brabant een speciale methode om duikeenden levend te vangen het zogenaamde 'kwettelen' (Avifauna van Noord-Brabant). Kwettelen het vangen van duikeenden met het kwettelnet. Het net wordt een halve meter onder water gespannen. De randen worden aan het wateroppervlak bevestigd aan drijvende, lange, dunne palen. Deze kunnen met een lijn naar elkaar worden getrokken, zo wordt een zak gevormd. De eenden worden boven het net gelokt. De eendenvanger laat de eenden schrikken, deze duiken en raken dan verstrikt in het net.

Broedbiologie

Vóór 1940 werden in Noord-Brabant slechts broedgevallen vastgesteld bij Vlijmen en Engelen en wel in de jaren 1904-1909. Dit waren de eerste vastgestelde broedgevallen voor Nederland. Pas na 1941 werden weer broedgevallen vastgesteld, op meerdere plaatsen in Nederland. De Kuifeend broedt net als de Tafeleend vooral in de lagere delen van ons land maar is veel talrijker. Kuifeenden broeden vanaf mei, vrij laat voor eenden. Ze bouwen hun nest op de grond in de nabijheid van water. Het voltallig legsel bestaat uit 8-11 grijsgroene eieren. Bij het verlaten van een niet volledig legsel dekt het vrouwtje het legsel af. De broedduur is 23-29 dagen. Het vrouwtje broedt de eieren alleen uit. De jongen zijn nestvlinders met een dicht donker zwartbruin donskleed. Ze zoeken kort na het uitkomen het water op onder begeleiding van het vrouwtje. Na 45-50 dagen kunnen de jongen vliegen.

Hans van der Sanden

Literatuur:

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000.
Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederlandse Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
Broedvogels in Nederland 2020. Sovon Vogelonderzoek.
Avifauna van Noord-Brabant, van Erve 1967.
Samenwerkingsverband West-Brabantse Vogelwerkgroepen 2007. Atlas van de West-Brabantse broedvogels, NPN media, Breda.
Archief VWG.

Inventarisatie (broed-)vogels ErvenPlus

In maart 2018 vond de aftrap plaats van het project ErvenPlus, een samenwerking tussen Brabants Landschap, de gemeente Breda, de provincie Noord Brabant, de West Brabantse Vogelwerkgroep (WBVwg) en andere natuurwerkgroepen. Jan Benoist (WBVwg) coördineert dit project voor Breda.

ErvenPlus verleent subsidies om erven in te richten met als doel de biodiversiteit te bevorderen.

Wil een eigenaar in aanmerking komen voor deze ondersteuning, dan wordt er een erfscan gemaakt. Als de erfscan voldoet aan de subsidievoorwaarden, dan kan er een inrichtingsplan worden opgemaakt.

Een kleinschalig samenspel

Robert Volkers woont aan de Valentijnlaan en heeft 1.83 hectare weiland naast zijn woning in beheer. Zijn terrein grenst aan de weilanden achter de kinderboerderij Wolfslaar, de buitenkant van Park Wolfslaar en links aan de loopweides van het Ruitersportcentrum Breda, Overakkerstraat.

Robert Volkers informeerde bij de WBVwg hoe hij het pas verworven terrein zo vogel- en diervriendelijk mogelijk kon inrichten. Raymond van Breemen en ondergetekende zijn kennis gaan maken. De bewoner had al bij een groep Berkenbomen diverse nestkasten opgehangen. Een bezetting van een steenuilenkast zou, gezien de ligging, goed mogelijk zijn.

Behalve het plaatsen van de steenuilenkast in maart 2019, kon met hulp van het project ErvenPlus meer gedaan worden om het leefgebied voor diersoorten te bevorderen. Aan de hand van het inrichtingsplan, opgesteld in samenwerking met deskundigen van onder andere Brabants Landschap, kon de uitvoering ervan in 2020 als volgt van start gaan:

OVERZICHT TERREIN

STEENUILKAST IN BERKENBOSJE

- Natuurvriendelijke oever van de sloot over de lengte van het weiland
- Aanplanten van 9 knotwilgstekken en 6 hoogstamfruitbomen
- Aanplanten van 260 besdragende struiken (7 soorten)
- Uitgraven van een poel met natte oever (diepte 1,5 meter, doorsnede 25 meter)
- Zaaïen van 2 soorten bloemrijk graslandmengsel (lichte en vochtige grond)

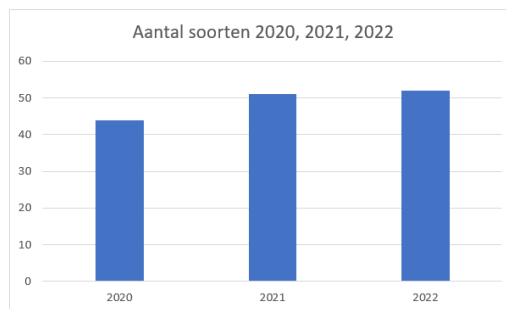
Het idee ontstond om, tijdens de ontwikkeling van het terrein, (broed)vogels gedurende een aantal jaren te inventariseren. Voor het monitoren van de (broed-)vogels is samenwerking met Sovon gezocht. Omdat ondergetekende een tiental jaren volgens de BMP-methode broedvogels inventariseert in het nabijgelegen Park Wolfslaar en op de Grote Akker was het mogelijk om het terrein van Volkers als extra plot toe te voegen aan Sovon-Avimap. Vanwege het ErvenPlus project werd toestemming vlot verleend.

HET TERREIN WORDT BEGRAASD DOOR KOEIEN. DOORKIJKJE KRUIDENRIJK GRASLAND

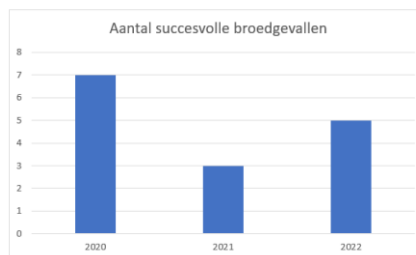
Aantal soorten 2020, 2021 en 2022

	2020	2021	2022
Aantal	44	51	52

Aantal succesvolle broedgevallen

	2020	2021	2022
Aantal	7	3	5

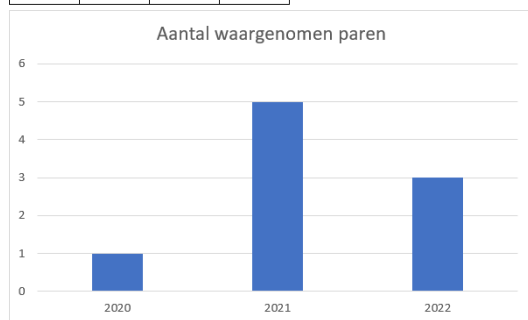

DE POEL IN HET VOORJAAR VAN 2021

Aantal waargenomen paren

	2020	2021	2022
Aantal	1	5	3

Toelichting op broedende vogels

Voor de Kool en- Pimpelmezen zijn de nestkastjes in het berkenbosje succesvolle broedplaatsen. Bijvoorbeeld in 2020 waren vijf nestkasten bezet.

Al jaren broeden er Boerenzwaluwen in de varkensstal op de kinderboerderij Wolfslaar.

In de tweede helft van mei 2022 had een koppel Boerenzwaluwen de weg gevonden naar het kunstnest in de paardenstal. Ze vlogen in en uit met nestmateriaal. Het heeft tot een broedsucces geleid. In de spreekwennestkast werd eveneens gebroed. Vanaf half mei foerageerden de Spreeuwen samen met hun jongen.

De Winterkoning verplaatste zich snel tussen de zangposten en was druk in de weer bij het dichte struikgewas rond de sloot en bij een dichtbegroeid stalletje. Op 1 juni 2020 werden uitgevlogen jongen gezien. Op dezelfde dag was er voedseltransport te zien van de Roodborst. Ook de Merel transporteerde, wat eerder in het broedseizoen, voedsel. Rusteloos hield de Tjiftjaf zich voornamelijk op rondom het berkenbosje. Eveneens op 1 juni 2020 kon vastgesteld worden dat deze succesvol heeft gebroed. De hoogste nestboom werd bezet door een Ekster.

Paren

De Groene Specht en de Grote Bonte Specht zijn het hele jaar te zien op en rondom de weilanden.

Sporadisch was de waarneming van een interactie tussen een man en een vrouw Groene Specht.

Hij ging op een berkentak zitten, zij ging even later wat hoger in dezelfde boom zitten. Gedurende tien minuten werd er door beiden zachtjes "gebabbel". Daarna vlogen ze op.

Op de vrijwel naast gelegen Grote Akker broedt de Roodborsttapuit al jaren. Op dit terrein is een koppel te zien bij de ondiepe sloot, aan de kant van de manege. Het vrouwtje gedroeg zich telkens waakzaam. Ondanks langdurig observeren is er geen bodemnest gevonden, of zijn uitgevlogen jongen gezien.

Nieuwkomers

Op de nabijgelegen Grote Akker was een koppel Ooievaars neergestreken. Ze waren dan ook, al foeragerend, te zien op het erf. Nadat de poel was gegraven (mei 2020) arriveerden direct de ganzen, zoals de Grote Canadese Gans, de Grauwe Gans en de Nijlgans. De Blauwe Reiger liet zich ook weer zien en de Wilde Eenden kwamen uit de sloot in de poel.

Half april 2022 was de Fitis voor het eerst te horen.

De Tuinfluiter, daarentegen, is voor het laatst in 2021 gehoord. (Ook in Park Wolfslaar en de Grote Akker niet meer waargenomen.)

Winter

Sijzen kwamen zich tegoed doen aan de vruchten van de lepen, die langs de straat staan. Naast Sijzen zijn ook Roeken, Kramsvogels en Koperwieken veelvuldig aanwezig. Ook laten de Goudvinken zich goed zien, in de koudere periodes.

Met de steenuilenkast wordt nestgelegenheid geboden aan de Steenuil. Tot op heden is de kast onbewoond gebleven. Een belemmering zou kunnen zijn dat er in het Park Wolfslaar Bosuilen zitten.

Behalve een vijftigtal vogels zijn ook zoogdieren te zien. Er zijn altijd wel Hazen te volgen, een Egel (één keer een koppel) en een Vos bij de burens. In de poel kun je de kikkers horen kwaken.

Conclusies en aanbevelingen

De hierboven beschreven inventarisaties van drie jaren kunnen worden beschouwd als een nul-telling. De soortbeschermende maatregelen die genomen zijn, zijn nu nog in een pril stadium.

Na de inrichting van het terrein in 2020 is er een lichte stijging te zien van het aantal soorten vogels.

Het aantal met zekerheid vastgestelde succesvolle broedgevallen is over de drie jaren te wisselend om hieraan verantwoorde conclusies te verbinden.

Er zijn indicaties van meerdere broedpogingen, zoals die van de Roodborsttapuit.

Het verdient daarom aanbeveling om over een paar jaar opnieuw een inventarisatie van de (broed)vogels uit te voeren.

Onderzoek, inventarisaties, verslagen

Dank

Mijn dank gaat uit naar Robert Volkers die zich volledig heeft ingezet om het project ErvenPlus te verwezenlijken.

En zijn niet aflatende, enthousiaste, medewerking om de "vogellijstjes" compleet te maken.

Jan Benoist wil ik danken, die dit project mogelijk heeft gemaakt.

Klaas Pruiksma dank ik voor het maken van de tabellen en grafieken.

Henriette Huijgens, voor het redigeren van onderliggend verslag. Dank!

Ellie Pruiksma

Soort	2020	2021	2022
Blauwe Reiger	x	x	x
Ooievaar		x	x
Grote Canadese Gans		x	j
Nijlgans		x	j
Grauwe Gans		x	x
Wilde Eend	x	x	x
Sperwer	x	x	
Buizerd	x	x	x
Torenvalk			x
Fazant			x
Scholekster	x	x	x
Kievit	x	x	x
Stadsduif	x	x	x
Holenduif		x	
Houtduif	x	x	x
Turkse Tortel	x	x	x
Koekoek	x	x	x
Gierzwaluw	x	x	x
Groene Specht	x	p	x
Grote Bonte Specht	x	p	x
Boerenzwaluw	x	x	b
Gele Kwikstaart	x	x	x
Witte Kwikstaart	x	x	x
Heggenmus	x	x	x
Winterkoning	b	b	x
Roodborst	b	x	x
Zwarte Roodstaart		x	x
Roodborsttapuit	p	p	p

Soort	2020	2021	2022
Merel	b	x	p
Kramsvogel	x	x	x
Zanglijster	x	x	x
Koperwiek	x	x	x
Tjiftjaf	b	x	p
Fitis			x
Grasmus	x	x	x
Zwartkop	x	x	x
Tuinfluit	x	x	
Bonte Vliegenvanger	x	x	x
Staartmees	x	x	x
Pimpelmees	b	b	b
Koolmees	b	b	b
Boomklever		x	x
Spreeuw	b	p	b
Gaai	x	p	x
Ekster	x	x	b
Kauw	x	x	x
Zwarte Kraai	x	x	x
Roek	x	x	x
Huismus	x	x	x
Ringmus	x	x	x
Vink	x	x	x
Groenling	x	x	x
Sijs			x
Putter	x	x	x
Goudvink	x	x	x

x = waarneming

p = waargenomen paren

b = succesvol broedgeval met uitgevlogen jong(en)

j = aanwezig met jong(en) - niet broedend op terrein

Nieuwe vlotjes op de Emerput

In een bijna militair geregelde en gecoördineerde actie heeft de Kamertjesgroep op zaterdag 20 april vijf nieuwe vlotjes op de Emerput gelegd. De hele voorbereiding is gedaan door onze voorzitter Bert van de Haar, waarvoor veel respect. De vlotjes zijn ditmaal gemaakt door een bedrijf en uitgevoerd in aluminium. De vorige vlotjes waren van hout en twee daarvan zijn al "verdwenen".

Op maandag 22 april heeft de Ecoploeg van de gemeente Breda samen met Bert de vlotjes met hun elektrische boot op de juiste plaats verankerd.

Laat nu de Visdieven maar komen!

Bert, ontzettend bedankt.

Jan Benoist

Huldiging

Op vrijdag 26 april, de dag voor Koningsdag, ontvingen Adrienne en Piet Verboom beiden een lintje van burgemeester Paul Depla. Hij kwam dit persoonlijk thuis uitreiken.

Adrienne doet onder andere vrijwilligerswerk bij het Vogelrevalidatie centrum en Piet is onder andere jarenlang penningmeester geweest van onze Vogelwerkgroep. Hij heeft destijds de basis gelegd voor de website van de vereniging. Daarnaast heeft hij een aantal jaren 't Hupke verzorgd. Redenen voor ons om de aanvraag voor een lintje van harte te ondersteunen!

Jan Benoist

Knotwerkgroep dubbel actief

Op zaterdag 24 februari jl. splitste de knotwerkgroep zich in tweeën. De ene helft ging de oeverwaluwwand nestklaar maken aan de Waterdonken in Breda. Joop, Jos en Thea kwamen naar Prinsenbeek om zeven knotwilgen in mijn tuin een kopje kleiner te maken.

Het regende die ochtend licht, maar gelukkig zette de regen niet door. Om 9.00 uur meldden Joop, Thea en Jos zich. Ze waren gewapend met takkenscharen, zagen, trappen en snoeisnaren. Dries, de hond van Joop kwam ook mee en dartelde vrolijk rond.

Zullen we beginnen met koffie, vroeg ik. Jos keek me verontwaardigd aan. Hij gaf aan dat hij gekomen was om te werken en hij had nog geen zaag in de boom gezet. Het duurde echter niet lang of ook hij was om. De rest stemde wel vóór koffie en er moest toch consensus zijn. Even later zaten we gezellig met z'n allen aan de koffie met wat lekkers.

Toen moest er gewerkt worden. Jos en Joop zetten trappen en ladders tegen de bomen. Sommige takken waren vrij dik en wel vier of vijf meter lang. Maar dat bleek geen probleem voor deze doorgewinterde knotters. Aan de handigheid waarmee ze zaagden, viel duidelijk af te leiden dat ze dit niet voor de eerste keer deden. Ze leverden keurig en vakkundig werk. Ondertussen was Thea druk bezig met de takken wat hanteerbaar te maken en op te ruimen. Een deel van de takken werd geselecteerd om een klimrek voor planten mee te vlechten. De rest van de stammen en takken verdween op de houtwal bij de erfafscheiding. Goed voor het dierenleven als insecten, egels en bijvoorbeeld de Winterkoning. Tegen het eind van de ochtend was alles netjes opgeruimd en sloten we af met erwtensoep en roggebrood met spek. Jos was nu ook goed opgewarmd voor het werk in zijn eigen tuin, waar hij die dag vrolijk mee door zou gaan.

Thea, Jos en Joop heel hartelijk bedankt voor jullie noeste arbeid. Jullie hebben goed werk verricht. Het ziet er perfect uit en kan er weer een paar jaar tegen.

Nicole Lucassen

Knotten aan de Koekelberg

Dit jaar een extra knotdag op verzoek van Ruurd en Martje Dijkman. Ze hebben privé een flink stuk natuur ontwikkeld in de Koekelberg-Markdal. Hemelsbreed tegenover de Klokenberg.

Daar stond een mooie rij oude knotwilgen die nodig aan een knipbeurt toe waren. En op een prachtige zonnige zaterdagmorgen was dat een plezier ze op te knappen. Zeker ook omdat zo de steenuilenkast van Martin van Leest weer een vrije aanvliegroute kreeg. Misschien weer een broedgeval?

Na stevig doorwerken smaakte de soep van Martje uiteraard ook uitstekend!

Het wordt even afzien tot het nieuwe knotseizoen in het najaar!

Joop van Riet

De PTT is terug (eigenlijk nooit weg geweest)!

Toegegeven, dit is een beetje een flauwe titel als ik eenmaal heb uitgelegd dat ik hier met PTT niet het aloude staatsbedrijf voor de telecommunicatie bedoel, maar de Punt Transect Tellingen van Sovon. Die tellingen worden als sinds 1978 georganiseerd en zijn bedoeld om de trends van 'gewone' wintervogels bij te houden.

De methodiek is simpel: op een vaste route van 20 punten determineer en tel je alle vogels die je in exact 5 minuten waarneemt. Die tellingen worden in de periode 15 december-1 januari gedaan, dus maar één keer per jaar. Een eenvoudige methode en een kleine inspanning (vrijwilligers?). Ikzelf ben begonnen om aan deze tellingen mee te doen in 1997, toen ik net weer een jaar in Breda woonde. Ik nam een al bestaande route rond Gilze over, maar zette ook een nieuwe uit, die begint in Heusdenhout (waar ik toen woonde), verder loopt door het zuiden van Breda en in 't Ginneken de Mark gaat flankeren. Daarna steekt hij de A58 onderdoor, loopt door langs de Mark tot aan Strijbeek en via de Goudbergseweg eindigt hij uiteindelijk bij het Zwarte Goor.

Ondanks dat ik een paar keer verzaakt heb, of door zware sneeuwval (zoals in 2014) werd verhinderd was het op tweede kerstdag 2023 de 24^e keer dat ik deze route heb geïnventariseerd. Je schrikt ervan als je je ineens realiseert hoeveel tijd er alweer is verstreken sinds die eerste telling! Overigens was ik er afgelopen keer weer even benauwd voor dat ik de telling niet kon afmaken. Toen ik namelijk bij de Duivelsbrug aankwam stond daar een hek van de gemeente dat aankondigde dat vanwege het hoge water het fietspad langs het Markdal niet berijdbaar was. Daar trok ik me natuurlijk niets van aan, anarchistische vogelaar die ik ben.

Dus ik reed vol vertrouwen met mijn fiets naar beneden. Ik zag wel wat water op het pad staan, maar dacht dat ik daar wel doorheen kon. Niet dus! Het water op het pad werd al snel meer dan 30 cm diep en ik moest afstappen. Om half 11 in de ochtend had ik al natte voeten. Toen was ik wel even blij dat het niet vroom. Sterker nog, de zon scheen en de temperatuur tikte de 10 graden aan. Ik besloot daarom maar door te gaan en zoveel mogelijk van mijn telpunten alsnog te gaan bezoeken. Dat is wonderwel gelukt, hoewel ik wel extra kilometers heb moeten afleggen, door steeds naar Ulvenhout te fietsen en dan op verschillende plekken een doorsteek naar de Mark te maken. Het tunneltje onder de A58 was niet bruikbaar (behalve als je heel lang je adem kon inhouden), maar de snelweg over gaan ging gemakkelijk en ten zuiden ervan was het fietspad geheel berijdbaar. En lekker rustig! Het water hield kennelijk toch heel wat mensen weg. En die rust vond ik wel fijn, want de toename van wandelaars en fietsers sinds het begin van mijn tellingen is behoorlijk groot. Die laatste opmerking is overigens puur op persoonlijke indrukken gebaseerd en heeft geen wetenschappelijke basis.

Tegen één uur kwam ik aan bij het Zwart Goor, bij telpunt 20. Het zag er prachtig uit, eindelijk weer eens goed vol water. Op de een of andere manier zijn er wel altijd maar heel weinig vogels als ik daar ben voor de telling, maar dat is al zo sinds 1997. Op de hele telling heb ik 1450 vogels geteld, wat lager is dan het gemiddelde van 1744 (variërend van 856 – 3676). Ik heb wel 46 soorten waargenomen, wat dan weer hoger is dan het gemiddelde van 41 (34 – 48). Ik hoop dat ik volgend jaar weer de route kan tellen, het is een mooie afsluiting van het oude en een aankondiging van het nieuwe vogeljaar!

Leo Nagelkerke

FOTO, MARTIN VAN LEEST

FOTO, RIA LAMBREGTS

Toos Timmermans

Via de groepsapp Waarnemingen/ErOpUit heb ik Toos leren kennen tijdens een dagje vogelen in de Biesbosch. Verder helpt ze soms mee bij PR-activiteiten. We hebben ook een keer watervogels geteld in de vrieskou en daarna een koffietje gedronken bij De Beyerd. Binnenkort wordt ze ook vrijwilliger bij het VRC in Zundert.

Hoe belangrijk is het vogelen voor jou?

Best belangrijk. Op zoek naar een nieuwe hobby naast duiken, wat ik tot twee jaar geleden gedaan heb, kwam ik een advertentie tegen van de Vogelwerkgroep voor de cursus Vogels Kijken. Die ben ik in 2011/2012 gaan volgen. Vogelen is een leuke hobby waarbij ik met een doel lekker buiten ben in de natuur. Ik kom op verschillende plekken en ik weet vooraf niet wat ik te zien zal krijgen. Vaak zijn er leuke verrassingen die als een cadeautje voelen en die mijn dag bijzonder maken. Vooral het kijken naar gedrag vind ik leuk, en je blijft leren.

Wat betekent de Vogelwerkgroep voor jou?

Van de cursussen heb ik heel veel geleerd; het enthousiasme van medevogelaars werkt aanstekelijk. Vooral de lezingen die gegeven worden door ervaren specialisten vind ik erg interessant en leerzaam. Daarnaast ook de excursies waarbij de meer ervaren vogelaars hun kennis delen. Afgelopen jaren ben ik minder vaak naar lezingen en excursies geweest doordat ze voor mij op ongunstig tijdstip of datum gepland stonden.

Waarom ben je lid geworden?

Door het volgen van de cursussen vogels kijken, waarvan ik de tweede tweemaal gedaan heb omdat hij zo leerzaam gezellig en leuk was. Daarna ben ik lid gebleven vanwege de lezingen en excursies. Ook 't Hupke neem ik met veel plezier door.

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

Langer geleden, toen ik nog niet zelf met vogelen bezig was maar wel regelmatig wandelingen maakte door natuurgebieden, trof ik bij Hellegatsplaten vogelaars in vogelkijkhut De Kluut. Ik mocht even door de telescoop kijken, en wat zag ik daar Flamingo's. Helemaal verbaasd.

Mijn eerste reactie was even de voorkant van de telescoop bekijken of het niet zo iets als een view master was, ze voor de grap een plaatje ervoor hadden hangen. Maar nee, zo vertelden ze me over een groep ontsnapte echte Flamingo's die zich in Nederland gevestigd hebben. Toen wist ik nog helemaal niets van vogels.

Een minder leuke ervaring was toen in mijn stadstuin een Gaai een jonge Huismus greep en ermee vandoor ging. Een bruut tafereel maar het is natuur en hoort erbij.

Wat is je lievelingsvogel?

Een lievelingsvogel heb ik niet echt. Van alle vogels kan ik wel gecharmeerd zijn. De Visarend heeft wel een bijzonder plekje in mijn hart. Toen deze voor het eerst ging broeden in de Biesbosch ben ik er vaak naartoe gegaan om te kijken. Toen nog op het nest dat later door storm omging. Nu is het nest helaas grotendeels aan ons zicht onttrokken.

Wat doe je zoal op vogelgebied?

Ik trek er zelf op uit, alleen of samen met anderen. Verder tel ik voor Sovon de watervogels bij de Waterakkers in Breda. Onlangs zag ik daar twee ijsvogeltjes; het is altijd leuk om te speuren naar iets nieuws wat ik nog niet eerder zag.

Als ik zelf ga vogelen in een gebied check ik vooraf waarnemingen.nl om te zien of er bijzonderheden gemeld zijn, daar ga ik dan speciaal op letten. Een twitcher ben ik niet.

Wat is het mooiste vogelland?

Twee keer ben ik met een vogelreis naar Gambia geweest, indrukwekkend hoeveel soorten je dan ziet. Geweldige lokale gidsen. Een aanrader voor iedereen als je het mij vraagt. Heel bijzonder ook om gebieden te zien waar een aantal van onze soorten overwintert.

Wat is je favoriete gebied in Nederland?

Er zijn meerdere gebieden in Nederland die ik bijzonder vind. De Biesbosch is een van mijn favorieten, redelijk dicht bij huis. Heerlijk voor een dagje of voor een paar dagen op de camping. Texel en andere Waddeneilanden zijn ook de moeite waard. De Zouweboezem is er voor de Zwarte sterns en de Purperreiger. Maar ik houd ook van gebieden in de provincie Zeeland. Het zijn vaak de gebieden die ik ooit bezocht met excursies waar ik naar toe trek. Er zijn er te veel om op te noemen; Nederland is een fantastisch vogelland.

Kun je vogelen combineren met je werk of andere hobby's?

Echt combineren niet, het zijn vooral de vrije dagen waarop ik tijd aan vogelen besteed.

Zijn we nog wat vergeten?

Vogelen is een leuke hobby die je altijd en overal kunt doen en waarbij je vrienden maakt.

Ineke Buijnsters

De Lage Vuchtpolder

Algemeen

De Lage Vuchtpolder is een laaggelegen gebied ten noorden van Breda.

Ligging en bereikbaarheid

De polder grenst aan de Bredase wijk Hoge Vucht, en vormt een schakel tussen Breda, Teteringen en Terheijden. Aangrenzend vind je De Hartel met de Spinolaschans, de Vrachelse Heide en de Teteringse bossen.

Het gebied is bereikbaar vanuit Breda: parkeren kan bij de Parkhoeve Breda Noord, of vanuit Teteringen via de Zwarte Dijk of de Stidstraat, vanuit Terheijden via Kanaaldijk Zuid en de Hartelweg.

Beschrijving

De Lage Vucht (vucht = vocht) polder is een van oorsprong nat weide- en akkergebied ten noorden van Breda. Door stadsuitbreiding van Breda en Teteringen zijn in de laatste twintig jaar grote delen van de polder bebouwd. Eens was dit gebied bekend om de weidevogels; Grutto, Kievit en Tureluur waren hier volop aanwezig, de aantallen zijn door de bekende oorzaken -drukke, intensieve landbouw, verdroging- gedecimeerd.

In de laatste paar jaren is er gelukkig een initiatief gekomen om in een deel van de polder de waterstand weer te verhogen waardoor er hier en daar wat nattere omstandigheden zijn ontstaan. Wie weet komt de Grutto weer terug.

Bij de aanleg van de wijk Waterdonken is een watersysteem aangelegd dat ervoor zorgt dat schoon water de polder in loopt. (Zie voor info www.waterakkersbreda.nl) Bij de aanleg hiervan is, mede door de inzet van onze Vogelwerkgroep, gezorgd voor een oeverswaluwwand (en vleermuiskelder) en een huiszwaluwtil.

Een deel van de polder wordt sinds een paar jaar gepacht door een biologische boer, die in samenwerking met Staatsbosbeheer in het gebied natuurinclusieve landbouw bedrijft. (www.heiningenhoef.nl) Weidevogelbeheer is daar onderdeel van.

Mogelijkheden

Vlakbij de stad even ademhalen in haast on-Brabantse weidsheid!

Op dit moment is een rondje lopen lastig, omdat de Middenweg is afgesloten voor verkeer: de gemeente Breda en Staatsbosbeheer voeren werkzaamheden uit om het westelijke deel van het gebied verder te vernatten. (zie bericht site West Brabantse Vogelwerkgroep over plasdras in de Vuchtpolder). Er valt echter nog genoeg te lopen of te fietsen.

Langs de Zwarte Dijk zijn op de plaatsen van de redoutes uit de Spaanse tijd weer nieuwe redoutes aangelegd, die nu fungeren als vogelkijkpunten.

Wat is er te zien en te horen

Wat Grutto's en Kieviten betreft was het erg stil. Gelukkig waren er wel weer vijf zingende Veldleeuweriken, altijd een cadeautje, en veel roepende Graspiepers. Ook waren er Rietgors, Nijlgans en Meerkoet, twee Scholeksters en aardig wat grote Canadese ganzen. Hier en daar een Grauwe gans.

Kijk voor recente waarnemingen, en dat zijn er heel veel, op waarneming.nl; Breda – Lage Vuchtpolder.

Wilma Rasink

GRUTTO IN LAGE VUCHTPOLDER, FOTO RIA LAMBREGTS

Roeken

Al diverse jaren volg ik de Roeken (Corvus frugilegus) in en rond de stad Breda. Zeker dit jaar want vlak bij ons huis op de hoek van de Loevesteinstraat en de Franklin Rooseveltlaan is de laatste jaren een kolonie ontstaan. In 2021 hoorde ik bijna elke dag vanaf eind februari tot half maart Roeken overvliegen.

Ze maken tijdens het vliegen een net iets zwaarder geluid dan de Zwarte Kraai.

Toen was al snel duidelijk dat enkele Roeken begonnen met nestbouw. In 2021 waren er twee nesten, in 2022 vier, in 2023 vier of vijf, en nu, 2024, zijn er zelfs zestien nesten! De nestelactiviteiten werden zo fanatiek dat ik de telescoop opstelde. Vanuit de voorkamer kon ik mooi het gedrag van nestbouwende Roeken volgen. Takken en takjes werden aangesleept en binnen drie tot vier dagen was het nest min of meer klaar. Opvallend was dat er iedere keer twee bezig waren, terwijl een ander exemplaar een enkele meter ervandaan zat en niks deed. Was het een niet geslachtsrijp jong van vorig seizoen die bij zijn ouders wilde blijven, of een rivaal?

In de kolonie was er altijd geroep en herrie van nestbouwende en territoria verdedigende vogels. Ze bleven af en aan vliegen, en probeerden bij elkaar nog nestmateriaal te jatten; vandaar de blijvende herrie.

De laatste dagen van maart kon ik zien dat een van de Roeken dieper in het nest zat, het broeden kon beginnen. Het blad van de eikenbomen waarin de kolonie zat, begon al wat uit te lopen en zodoende kon ik al lastig de nestactiviteiten volgen.

Waar ze naar toe vliegen om voedsel te vergaren is onduidelijk, ze vliegen alleen of met een groepje richting het zuiden en komen ook weer terug uit zuidelijke richting. Zou deze kolonie een hervestiging zijn van de kolonie bij het voormalige seminarie IJpelaar?, In deze kolonie zijn echter al zeker vier of vijf jaar geen nesten meer. In 1997 waren daar 34 nesten, in 2006 zelfs 136, maar daarna nam de kolonie steeds verder af tot circa nul in 2019!

De volgende, dichtstbij zijnde, Roekenkolonie bevindt zich op de hoek Kapittelweg /Baliendijk. Deze bestond in 2021 uit twaalf nesten, in 2022 uit zes, in 2023 uit veertien, en heeft in 2024 uit circa zeven nesten. Een stukje verder op de Baliendijk waren er nog een viertal bezig met nestbouw. De Roekenkolonie bij het Nolensplein is al een aantal jaren verdwenen. In 2000 waren hier veertien nesten, zelfs veertig in 2007, waarna de afname begon.

Op de Steenakker en omgeving waren in 2008 nog twaalf nesten; de verdere ontwikkeling hier is onbekend.

Er waren vroeger ook meer Roeken buiten de stad, bijvoorbeeld in 1998 een grote Roekenkolonie op het landgoed Burgst van 106 nesten. Die is nu bij mijn weten al vele jaren niet meer aanwezig.

In Brabant is de Roek altijd een plattelands- en dorpsvogel geweest doch de laatste decennia blijkt dat de Roeken in Nederland steeds meer kolonies gaan vestigen in de grotere steden.

In 1980 broedde circa 80 procent van de Roekenpopulatie in het agrarisch gebied, volgens gegevens uit 2023 was dit gedaald tot 29 procent (Sovon, W.v Manen).

Willem Veenhuizen

Roek

Waarnemingen

1	Roodhalsfuut	3-3-2024	Altena	Brabantse Biesbosch	Joost Simons
1	Kuifduiker	3-3-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Polder Maltha	Marjo Lips
2	Geoorde Fuut	22-4-2024	Breda	Emerput	Ger Duijf
1	Roerdomp	24-3-2024	Breda	Hooydonk	Kees Wijnen
1	Kleine Zilverreiger	4-3-2024	Breda	Prinsenbeek - Strippen	Corrie van Haperen
2	Purperreiger	29-4-2024	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Rutger van Ouwerkerk
60	Kleine Zwaan	11-2-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Piet van Iersel
1	Kleine Rietgans	12-4-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Hans Diepstraten
1	Dwerggans	19-3-2024	Bergen op Zoom	Halsteren - Het Laag e.o.	Jan Benoist
1	Rotgans	26-4-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Hans Diepstraten
1	Roodhalsgans	4-2-2024	Breda	Hooijdonk	Erik Dinslage
3	Zomertaling	9-4-2024	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Boy Possen
2	Krooneend	26-3-2024	Etten-Leur	Westpolder	Corrie van Haperen
1	Witoogeend	10-3-2024	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Willem van Liemt
5	Brilduiker	17-2-2024	Steenbergen	Dintelse Gorzen - Oost water	Leo Nagelkerke
3	Nonnetje	4-3-2024	Altena	Brabantse Biesbosch	Hans Diepstraten
2	Middelste Zaagbek	13-4-2024	Steenbergen	Dintelse Gorzen - Schelphoek	Richard de Jonckheere
11	Grote Zaagbek	17-2-2024	Steenbergen	Dintelse Gorzen - Oost water	Mitchell Krijnen
1	Zwarte Wouw	29-4-2024	Oosterhout	Noord	Hans Diepstraten
1	Rode Wouw	22-4-2024	Oosterhout	Den Hout - Polder	Marit Kamp
1	Havik	2-3-2024	Breda	't Hout - Trippelenberg	Bas Gerrits
1	Smelleken	5-2-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Jan van den Brandt
1	Boomvalk	29-4-2024	Breda	Lage Vuchtpolder	Mitchell Krijnen
2	Patrijs	4-3-2024	Alphen-Chaam	Galder - Markdal	Joop van Riet
1	Kwartel	30-4-2024	Breda	Lage Vuchtpolder	Bianca van den Berg
70	Kraanvogel	2-3-2024	Zundert	Wildert e.o.	Mary Hollemen
4	Steltkluit	27-4-2024	Woensdrecht	Hogerwaardpolder oost	Mitchell Krijnen
17	Groenpootruiter	27-4-2024	Altena	Waardhuizen - Het Pompveld	Cobi van Wijngaarden
13	Bosruiter	26-4-2024	Breda	Lage Vuchtpolder	Erik Dinslage
2	Dwergmeeuw	18-3-2024	Breda	Asterdplas	Tim van Oerle
1	Noordse Stern	16-4-2024	Breda	Asterdplas	Erik van Boxtel
1	Velduil	29-4-2024	Breda	Hooijdonk	Rutger van Ouwerkerk
1	Draaihals	10-4-2024	Breda	Prinsenbeek	Tim van Oerle
1	Kleine Bonte Specht	20-3-2024	Etten-Leur	Padvindervens	Connie Boot
1	Engelse Kwikstaart	26-4-2024	Breda	Hooijdonk	Ger Duijf
1	Grote Gele Kwikstaart	25-4-2024	Breda	Markdal	Mark Nuiver
1	Rouwkwikstaart	2-4-2024	Breda	Asterdplas	Rutger van Ouwerkerk
4	Paapje	27-4-2024	Breda	Lage Vuchtpolder	Maja Visser
1	Beflijster	2-4-2024	Zundert	Wildert e.o.	Mary Holleman
1	Iberische Tijftjaf	22-4-2024	Gilze en Rijen	Stroomgebied Molenleij	Bianca van den Berg
1	Klapekster	4-2-2024	Zundert	Pannenhoeft - zuid	Cobi van Wijngaarden
1	Europese Kanarie	6-4-2024	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Erik van Boxtel
12	Kruisbek	5-2-2024	Oosterhout	Boswachterij Dorst	Hans Diepstraten
1	Appelvink	17-3-2024	Breda	Het Valkenberg	Ernest Piethaan
2	Geelgors	6-3-2024	Baarle-Nassau	Merkske - Singelheide	Jan Benoist

Baardman in de Markerwadden

Visdief boven de Mark

Nachtegaal in t Merkske